

АВС

ВИРАЗКОВОЇ ХВОРОБИ

ШЛУНКА І ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ
КИШКИ

ПОСІБНИК ДЛЯ ПАЦІЄНТА

габ. доктор мед. наук Дорота Васько-Чопник
Лікар-гастроентеролог, спеціаліст у галузі внутрішніх хвороб

ABC

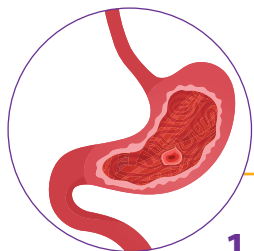
**ВИРАЗКОВОЇ
ХВОРОБИ**

ШЛУНКА І ДВАНАДЦЯТИПАЛОЇ
КИШКИ

ПОСІБНИК ДЛЯ ПАЦІЄНТА

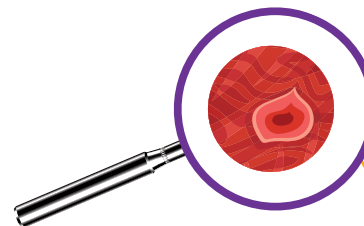
габ. доктор мед. наук Дорота Васько-Чопник

1. Що таке пептична виразка?

▶ Пептична виразка – це обмежений дефект (заглиблення) слизової оболонки, що проникає вглиб, із запальною інфільтрацією, часто – некрозом навколишніх тканин.

Може розміщатися поверхнево або проникати глибоко, виходячи за межі стінки шлунка або дванадцятипалої кишки, що пов'язано з ускладненнями захворювання. Пептичні виразки найчастіше утворюються у цибуліні дванадцятипалої кишки та шлунку, рідше – в нижній частині стравоходу або петлі дванадцятипалої кишки.

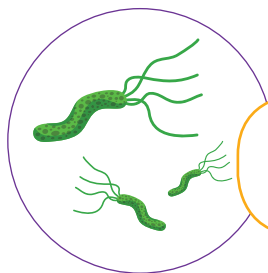
2. Як утворюються пептичні виразки?

Слизова оболонка шлунка та дванадцятипалої кишки піддається впливу багатьох шкідливих факторів, однак існують також захисні фактори, які впливають на її правильне функціонування. Якщо агресивні фактори переважають над захисними, розвиваються ерозії, а потім – глибші порожнини або виразки, які наражаються на дію соляної кислоти і ферментів.

▶ **Шкідливі чинники:** надмірне утворення кислоти, бактерії *Helicobacter pylori*, лікарські засоби (нестероїдні протизапальні ліки, антикоагулянти), жовчні солі, тютюновий дим, алкоголь і стрес.

До захисних чинників належать: захисна дія слини та їжі, слиз, достатнє кровопостачання слизової оболонки, регенеративна здатність слизової оболонки та гормональні фактори.

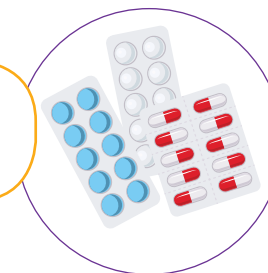

3. Що таке *Helicobacter pylori*?

Helicobacter pylori – це бактерія, що живе у слизовій оболонці шлунка.

Вона викликає хронічне запалення слизової оболонки, що призводить до її пошкодження. Виживання бактерії в кислому середовищі шлунка є можливим завдяки утворенню нею спеціального ферменту, який нейтралізує соляну кислоту навколо бактерії.

Спочатку бактерії викликають гострий запальний стан, який переходить у хронічну форму і сприяє утворенню виразок дванадцятипалої кишки, меншою мірою – шлунка.

4. У чому полягає лікування *Helicobacter pylori*?

При лікуванні (ерадикації) *Helicobacter pylori* використовуються два види антибіотиків – препарати, що пригнічують секрецію соляної кислоти у шлунку (інгібітори протонної помпи [PPI, *proton pump inhibitors*]), та препарати бісмуту.

Схема лікування є змінною і залежить від стійкості бактерій до антибіотиків. У лікуванні застосовується також комбіновані препарати, що містять усі активні речовини, крім інгібітора. Рекомендована тривалість лікування складає 10–14 днів. Під час лікування приймання ІПП-препаратів є обов'язковим для підвищення рівня рН шлунка, що сприяє більш ефективному проникненню антибіотика у клітини бактерій, а також захищає слизову оболонку шлунка.

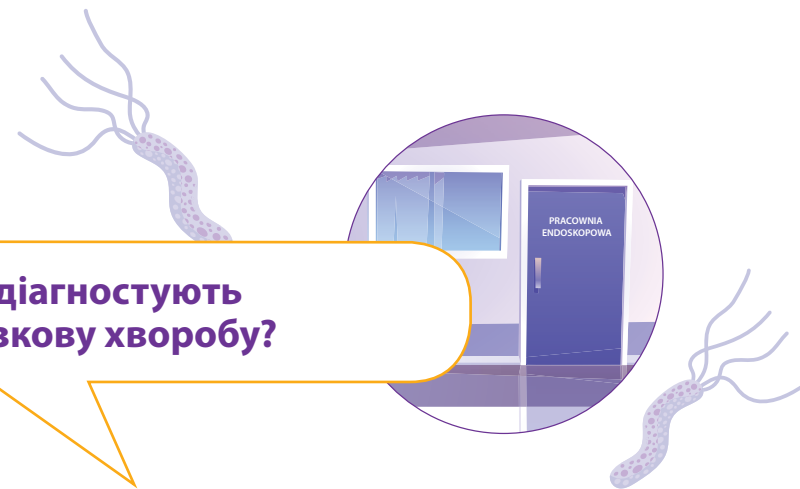

5. Які симптоми виразкової хвороби?

Основними симптомами є біль у животі та диспептичні розлади (тобто порушення травлення, такі як здуття, біль і дискомфорт в епігастральній ділянці, застій їжі у шлунку та рефлюкс вмісту шлунку у стравохід або відчуття переповненості після прийому їжі), проте хвороба може протікати й без симптомів.

Біль при виразковій хворобі шлунка виникає невдовзі після прийому їжі, буває тупим, пекучим, може супроводжуватися нудотою, відрижкою, рефлюксом, печією, метеоризмом, а іноді також блювотою. Болі при виразці дванадцятипалої кишки з'являються через 2-3 години після прийому їжі, проте їжа згладжує ці симптоми. Характерними є больові відчуття від голоду та нічні болі.

Постійні перекуси призводять до збільшення маси тіла, на відміну від хворих на виразкову хворобу шлунка, які худнуть.

6. Як діагностують виразкову хворобу?

Основним методом діагностики є ендоскопія* верхніх відділів шлунково-кишкового тракту, яка дозволяє візуалізувати та локалізувати виразку і взяти зразки для гістопатологічного дослідження або уреазного тесту** на наявність *Helicobacter pylori*.

Зразки слід брати щоразу, коли виразка викликає занепокоєння лікаря-ендоскопіста, щоб виключити наявність новоутворення, яке може виглядати як виразка.

* Ендоскопія – це дослідження, під час якого через рот вводиться гнучкий зонд для оцінки слизової оболонки стравоходу, шлунка та дванадцятипалої кишки, а також взяття зразків, наприклад, для гістопатологічного дослідження або проведення тесту на наявність *H. pylori*.

** Біопсійний уреазний тест проводиться для виявлення бактерій *H. pylori* у шлунку шляхом нанесення на спеціальну пластину фрагмента слизової оболонки шлунка, взятого під час гастроскопії.

7. Як проходить лікування виразки шлунка і дванадцятипалої кишки?

Лікування виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки практично однакове. Окрім дієти, відмови від куріння та уникання приймання нестероїдних протизапальних препаратів, також рекомендується фармакотерапія.

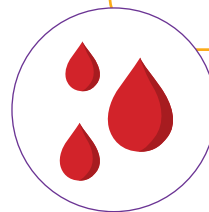

Найефективнішими препаратами є ІПП, що пригнічують шлункову секрецію, та рідше як допоміжні препарати використовуються т.зв. H_2 -блокатори, які допомагають знизити секрецію кислоти та ефективно лікувати інфекцію *H. pylori*.

За потреби, на кожному етапі лікування можна додатково приймати препарати, що нейтралізують соляну кислоту та чинять захисну дію на епітелій стравоходу, що швидко приносить полегшення і зменшує інтенсивність симптомів, проте не лікує причин хвороби.

Вибір схеми лікування визначає лікар, а успіх терапії багато в чому залежить від дотримання пацієнтом його рекомендацій.

8. Якими можуть бути ускладнення виразкової хвороби, якщо її не лікувати?

Найчастішим ускладненням є перфорація, тобто розрив виразки, що потребує негайного хірургічного втручання з подальшим лікуванням *H. pylori*.

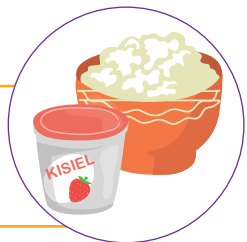
У пацієнтів з хронічною виразковою хворобою може розвинутися пілоростеноз*, який проявляється блювотою, що також потребує хірургічного лікування. Найчастіше трапляється виразкова кровотеча, яку можна лікувати ендоскопічно.

Після кожного з цих ускладнень пацієнта слід лікувати ІПП-препаратами та від *H. pylori*, за умови підтверженої інфекції.

* Пілорус (воротар шлунка) – це м'язове кільце між шлунком і дванадцятипалою кишкою, яке утворює клапан, що регулює проходження вмісту у дванадцятипалу кишку.

9. Яке значення дієти при виразковій хворобі?

Навколо ролі дієти при виразковій хворобі шлунка ведуться суперечки, однак рекомендується їсти легкозасвоювану їжу, невеликими порціями, уникати гострих спецій, алкоголю, тютюну і зайвого жиру.

Продукти, які посилюють симптоми: кава, міцний чай, газовані напої, цибулеві овочі, часник, порей, редька, цитрусові та соки, м'ята та продукти з неї, солодощі, варення та джеми, жирні сири, плавлені сири, тваринні жири (смалець), бекон, жирне м'ясо, гострі та пікантні страви, субпродукти, паштети, супи на кістковому бульйоні, картопля фрі, смажена картопля, капуста білокачанна, цвітна капуста, брюссельська капуста та квасоля.

Продуктами, що сприяють загоєнню, є: кисіль, желе, каші, білий хліб, нежирне відварене м'ясо та кисломолочний сир.

10. Як запобігти появі виразок?

Пацієнти, які постійно приймають нестероїдні протизапальні засоби та препарати ацетилсаліцилової кислоти, повинні застосовувати захисну терапію препаратами, які пригнічують шлункову секрецію (ІПП), а також пройти обстеження на наявність *H. pylori*, і якщо результат позитивний – пройти лікування для усунення бактерій.

Також у разі повторного виникнення скарг на дискомфорт у верхньому відділі шлунково-кишкового тракту, слід оцінити наявність *H. pylori*, і у разі необхідності, застосувати лікування. Уникання подразнюючої їжі, алкоголю та куріння також важливе для профілактики виразкової хвороби.

АВС ВИРАЗКОВОЇ ХВОРОБИ ШЛУНКА ТА ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ

– посібник для пацієнта

АВТОР

габ. доктор мед. наук Дорота Васько-Чопник
Кафедра і клініка гастроентерології та гепатології,
Вроцлавський медичний університет
05-556 Вроцлав, вул. Боровска 213

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Марія Лідке

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Інга Круль

МОВНА РЕДАКЦІЯ

Домініка Заборовська

КОРЕКТОР

Вероніка Тшецяк

ВИДАВЕЦЬ

me medical education
grupa wydawnicza

Medical Education sp. z o.o. sp.k.
ISBN: 978-83-65471-23-9

Перше видання, Варшава 2022
© Medical Education sp. z o.o. sp.k.

Усі права застережено.

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або розповсюджувати у будь-якій формі або будь-якими засобами (електронними чи іншими), включаючи фотокопіювання, запис на магнітні, оптичні чи інші носії, без згоди видавця.

Tłumaczenie wykonane przez biuro tłumaczeń „Best Text” poświadczane za zgodność z oryginalnym dokumentem przez tłumacza przysięgłego j. ukraińskiego Jarosława Prystaszę.

Переклад виконано у бюро перекладів „Best Text”, завірено на відповідність до оригіналу присяжним перекладачем української мови Ярославом Присташем.

